

ÜNİVERSİTE SÖZLÜĞÜ

Üniversite: Yükseköğretim kurumlarının temel birimi olan üniversite, kendisine bağlı fakülte, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulları ve enstitülerle bunların alt bölümlerinden oluşmaktadır.

Fakülte: Bu üniversiteye bağlı olarak yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan; kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur. Örneğin, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi.

Yüksekokul: Belli bir mesleğe yönelik eğitim-öğretime ağırlık veren, bir fakülteye veya doğrudan rektörlüğe bağlı olan bir yükseköğretim kurumudur. Örneğin, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu veya Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye-Meslek Yüksekokulu.

Ön lisans: Ortaöğretime dayalı dört yarı yılı (2yıl) kapsayan ve ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan yani lisans öğretiminin ilk kademesini oluşturan bir yükseköğretimdir.

Lisans: Ortaöğretime dayalı en az sekiz yarı yıllık (4 yıl) programı kapsayan bir yükseköğretimdir. Lisans düzeyinde örgün, açık ve dışarıdan (ekstern) eğitim verilmektedir. Bu eğitim türleri aşağıda tanımlanmıştır.

Lisansüstü: Yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar. Dört yıllık lisans programı bittikten sonra devam edilir.

Örgün Eğitim: Öğrencilerin eğitim-öğretim süresince ders ve uygulamalara devam etme zorunluluğunda oldukları bir eğitim-öğretim türüdür.

Açık Eğitim: Öğrencilere radyo, televizyon ve eğitim araçlarıyla yapılan bir eğitim türüdür.

İkinci Öğretim: Bazı yükseköğretim kurumlarında normal-örgün, ön lisans ve lisans programlarının bir kısmının eşdeğeri programlar açılmakta ve bu programlar örgün eğitim saatleri dışındaki zamanlarda (akşam saatlerinde, hafta sonunda) yürütülmektedir. İkinci öğretim adı verilen bu programlara kabul edilen öğrenciler, normal öğretim öğrencilerinden daha yüksek öğrenim harcı öderler. İkinci öğretim öğrencileri normal programlara yatay geçiş yapamazlar.

Konservatuvar: Müzik ve sahne sanatlarında sanatçı yetiştiren bir yükseköğretim kurumudur. Örneğin, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara Devlet Konservatuvarı veya İstanbul Teknik Üniversitesi İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı.

Meslek Yüksekokulu: Belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan 2 yıllık 4 yarıyılılık eğitim-öğretim veren bir yükseköğretim kurumudur.

Enstitü: Birbiriyle ilgili bilim dallarından oluşan ve lisansüstü düzeyde eğitim-öğretim veren bir yükseköğretim kurumudur. Örneğin, bir üniversitedeki sosyal bilimler enstitüsü, o üniversitede bulunan tüm sosyal bilim dallarındaki lisansüstü eğitim-öğretimi yürüten kurumdur.

Program: Akademik birimlerin uyguladıkları öğretim (teorik, pratik dersler, stajlar vb.) faaliyetidir.

Programlar ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde açılabilir. ÖSYM kılavuzunda belirtilen ön lisans ve lisans programlarının bir kısmı fakülte düzeyinde (tıp, hukuk, ilahiyat) bir kısmı bölüm düzeyinde (psikoloji, sosyoloji) önemli bir bölümü ise anabilim dalı düzeyinde yürütülen programlardır. Bir bölümde veya anabilim dalında birden fazla sayıda program açılabilir.

Hazırlık Okulu: Öğretim dili Türkçe dışında olan üniversitelerde yeni kayıt olan öğrencilerin dil bilgileri, bir yeterlik sınavı ile saptanır. Bu sınavda başarılı olan öğrenciler, ÖSYM tarafından yerleştirildikleri programlarda öğrenimlerine başlarlar. Başarısız olanlar ise hazırlık eğitimi görürler. Bu eğitimi başarı ile tamamlayanlar esas alan eğitimine başlayabilirler. Bir kısım üniversitede öğretim dili genellikle Türkçe olup belirli bazı programlarda öğretim yabancı dildedir. Bu programlara kayıt yaptıranlar da yabancı dil hazırlık eğitimine katılmak zorundadırlar. Yine öğretim dilleri Türkçe olan bazı üniversiteler, isteyen öğrencilere bir yıl yabancı dil eğitimi vermektedirler. Zorunlu olsun olmasın, yabancı dil eğitim süresi zorunlu lisans eğitim süresine dahil değildir.

Yaz Okulu: Üniversitelerde bazı fakülte veya bölümler yaz aylarında eğitim yapmaktadırlar. Yaz okulunun amaçları; çok sayıda öğrenci tarafından alınan derslerdeki yığılmayı azaltmak, kendilerinden ancak yaz aylarında yararlanılabilecek öğretim elemanlarının eğitime katılımını sağlamak, belli derslerde başarısız olan öğrencilerin eksiklerini tamamlayarak zamanında mezun olmalarına yardımcı olmaktır.

Yatay Geçiş: Buldukları programda, varsa hazırlık sınıfları dışında, en az iki yarıyıl öğrenim görmüş öğrenciler başarılı olmak ve disiplin cezası nedeniyle üniversite ile ilişkileri kesilmiş olmamak koşulu ile, kendi üniversitelerinde veya başka bir üniversitede, kendi programlarına ya da asıl programlarına yakın başka bir programa geçiş yapabilirler. Yatay geçiş koşulları ve kontenjanları yönetmelikler doğrultusunda, ilgili bölümler tarafından belirlenmektedir.

Dikey Geçiş: Dikey geçiş, 2 yıllık meslek yüksekokulu veya açıköğretim ön lisans programlarından, 4 yıllık bir açık öğretim ya da örgün eğitim lisans programına geçiş yapmaktır. Örneğin, 2 yıllık muhasebe bölümünü tamamlayan bir öğrenci, 4 yıllık maliye, ekonometri, vb. lisans programlarına geçiş yaparak lisans diploması alabilir.

Çift Anadal Programları: Bazı Üniversitelerde öğrencilerin lisans öğrenimleri boyunca, aynı fakülte içinde veya başka bir fakültede, esas programlarına konu bakımından yakın olan başka bir programın lisans öğrenimini tamamlayabilmelerine, böylece 4 yıllık lisans öğrenimleri süresinde iki alandan lisans diploması alabilmelerine olanak verecek düzenlemeler yapılmaktadır. Örneğin: psikoloji programı ile sosyoloji programının derslerinin bir kısmı ortaktır. Psikoloji programında okumakta olan bir öğrenci sosyoloji programına özgü dersleri de almak suretiyle, dört yılın sonunda, psikoloji ve sosyoloji lisans diplomaları alabilir.

Yandal: Bir lisans öğretim programına (birinci ana dal) kayıtlı olan öğrencilerin, üniversitedeki başka bir bölümden bazı dersleri eş zamanlı olarak ve başarıyla tamamlayarak aldıkları sertifika programı “yan dal” olarak adlandırılmaktadır.

Yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretimi sürdüren öğretim elemanları; öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, okutmanlar ve öğretim yardımcılardır.

Öğretim Üyeleri: Profesör, doçent ve yardımcı doçentler öğretim üyeleri olarak anılmaktadır.

Profesör: Üst düzeyde araştırma, eğitim ve yönetim faaliyetlerinde bulunan ve en yüksek düzeydeki akademik unvana sahip kişidir.

Doçent: Özgün bilimsel çalışmalar yapmış ve doçentlik sınavını başarmış kişidir.

Yardımcı Doçent: Doktora çalışmalarını başarıyla tamamlamış, tıpta uzmanlık veya belli sanat dallarında yeterlik belge ve yetkisini kazanmış ilk kademedeki akademik unvana sahip kişidir.

Öğretim Görevlisi: Belli bir alanda çalışmaları ile tanınmış ve üniversitelerde ders vermek üzere görevlendirilen elemandır.

Okutman: Eğitim-öğretim süresince tüm öğretim programlarında ortak zorunlu ders olarak belirlenen derslerden birini (örneğin inkılap tarihi) okutan veya uygulayan öğretim elemanıdır.

Öğretim Yardımcıları: Yükseköğretim kurumlarında belli süreler için görevlendirilen araştırma görevlileri, uzmanlar, çeviriciler ve eğitim-öğretim planlamacılarıdır.

Yükseköğretim kurumlarında en üst düzeyde yönetim görevi yapan kişiler; üniversitelerde rektör, fakültelerde dekan, yüksekokul, konservatuvar ve enstitülerde müdür, bölümlerde bölüm başkanı unvanlarıyla anılırlar. Rektör ve dekanların profesör unvanına sahip olmaları zorunludur. Bölüm başkanlığını ise profesör, profesör bulunmadığı hallerde diğer öğretim üyelerinden biri yürütür.